

בס"ד. שיחת יום ד' פ' ברכה, ז' תשרי ה'תנש"א

— למשתתפים בקרן לטובת "מחנה ישראל" —

תרגום מאידית

השי"ת, בעסקים משגשגים, שזה מורה שהם ניצלו ומנצלים את הכחות והאפשרויות שלהם על מנת להשתלם, "פערפעקטן", ובאופן של מוסיף והולך, לפתח את העסקים והביזנועס, עד באופן דשלימות.

*

ב. כל דבר הוא בהשגחה פרטית⁷, כך גם בנוגע לכינוס הנוכחי, שקביעותו בהשגחה פרטית ביום הרביעי דפ' וזאת הברכה, שיש לה שייכות מיוחדת והוראה מאירה לכנס הזה,

[וכידוע⁸ שיהודי צריך "לחיות עם הזמן", עם פרשת השבוע והשיעור חומש של הזמן, לחיות ולהפיק הוראות מהחלק בתורה לחייו הפרטיים, שכן התורה היא נצחית⁹, הוראה נצחית לכל הדורות]:

השיעור בחומש דיום זה מתחיל בברכתו של משה לשבט זבולון¹⁰:
"שמח זבולון בצאתך":

יחודו של שבט זבולון התבטא בכך שאנשיו היו בעלי-עסקים, עסקו במסחר ובפרקמטיא¹¹.

ולכן מברכם משה בברכת "שמח זבולון בצאתך": בכדי שאיש-עסקים יצליח בעסקיו, אין הוא יכול להשאיר על עמדו במקום אחד, ובאותו מעמד, אלא עליו לצאת מ"מקומו", וכנראה גם כיום

א. פותחין בברכה¹.
כאשר בנ"א נפגשים, עליהם לפתוח בפתיחה טובה — על-ידי שמברכים ומאחלים איש לרעהו בכל טוב.

ובודאי שכן הוא כאשר יהודים נפגשים יחד, שהרי יש להם תורה, תורה מלשון הוראה², ותורת חיים — התורה מורה ומאירה איך שצריכים להתנהג בכל הפרטים בחיי היום-יום, כולל גם ההוראה הנ"ל — שפותחין בברכה,

ובמיוחד — עם ברכת השלום ("שלום עליכם"³), עם כל הפירושים שבתובת "שלום", החל מהפ"י הפשוט: שלום בין אדם לחבירו⁴ — התנהגות טובה בין איש לרעהו.

ושלום גם מלשון שלימות, "פערפעקשען" (באנגלית), שזהו תפקידו וטבעו של כל אדם — להשתלם ("פערפעקטן") תמיד בחייו בכל פעולותיו, ע"י היותו "מהלך"⁵, ולא להשאיר באותו המצב, כי אם לילך ולעלות "מחיל אל חיל"⁶, לחפש דרכים איך לנצל כחותיו וכשרונותיו ואפשרויותיו באופן היותר שלם ("פערפעקט").

כפי שזה מודגש במיוחד אצל בעלי-עסקים שהצליחו, בברכתו של

(1) ע"פ פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שכתניא. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 641 בהערה. וש"נ.

(2) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ס' השרשים שלו ערך ירה. גו"א ר"פ בראשית (בשם הרד"ק). וראה זח"ג נג, ב.

(3) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 165 ואילך. וש"נ.

(4) לשון המשנה ריש פאה.

(5) ראה תו"א ל, סע"א ואילך. ובכ"מ.

(6) ל' הכתוב — תהלים פד, ח.

(7) כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות סק"י"ט ואילך. וש"נ.

(8) "היום יום" ב' חשוון. ס' השיחות תש"ב ע' 29 ואילך.

(9) תניא רפי"ז (כב, ב). ובכ"מ.

(10) ברכה לג, יח.

(11) פרש"י עה"פ.

בהמשך (ולשון) אחד עם ברכת יששכר, הרי מובן שהשלימות דברכת זבולון קשורה עם הברכה ליששכר¹³.

ובזה ישנם כמה הוראות ופרטים:

(א) לכל לראש – בנוגע לעצם העסק במסחר: באופן שבו מייסדים ומנהלים עסק (זבולון) אין הוא סומך על ההבנה והערכה שלו בלבד (כיון שאדם קרוב אצל עצמו¹⁴, ויכול לטעות בזה), אלא הוא מייסד את הנהגתו על הוראות התורה (יששכר), ואם יש לו שאלה וספק – שואל אצל רב. בכל דבר שהוא עושה בעסקיו מחפש הוא מה אומרת התורה על כך, אם זה מתאים לגמרי עם הוראות התורה.

ולדוגמא: הוא מוודא שצמיחת עסקיו לא תהי' באופן של השגת גבול ח"ו, או היפך הישר ח"ו, ואדרבה – באופן דלפנים משורת הדין, כציווי התורה¹⁵: "ועשית הישר והטוב בעיני ה'", עד באופן שהטוב (בעיני ה') הוא ישר גם בעיני האדם¹⁶: אין הוא מסתמך רק על כך שהנהגתו היא "טוב בעיני ה'" (שבזה יכול הוא לטעות), אלא שגם אנשים אחרים רואים שזוהי הנהגה טובה וישרה¹⁷.

בפשטות, שעסקים ועיני מסחר מתנהלים בעיקר במשרד, וע"י נסיעה¹² למקומות וערים אחרות, הנמצאים חוץ למקומו, ואדרבה – בזה תלוי הצלחת עסקיו, שיהי' לו מקום מיוחד, משרד שבו מנהלים את העסקים, וככל שהצלחת העסקים רבה יותר – כן גדל המשרד.

ונוסף על ה"צאתך" בגשמיות בעסק מצליח, צריך להיות אצל "זבולון" גם – ועיקר – "צאתך", יציאה מעצמו, מההגבלות שלו ומהגבלות הסביבה שלו, ולהתעלות ולהגיע לעוד יותר "פערפעקשען" (כנ"ל).

וזהו תוכן הברכה "שמח זבולון בצאתך" – "הצלח בצאתך לסחורה"¹¹: משה מברך את שבט זבולון [ברכה בתורה הנצחית – לכל בני" בכל הדורות השייכים לעבודה דזבולון, מסחר ופרקמטיא], שהיציאה לסחורה – היציאה הנדרשת על-מנת להצליח בעסקיו – תהי' בהצלחה, מבלי הבט על כך שמתרחק מהמקום והמעמד של עצמו למקום זר, יהי' זה בהצלחה (במנוחת הנפש, ללא הפרעות וכו'), וע"ז – הרי זה נהי' באופן של "שמח", שמחה ועליצות אמיתית, כולל גם – שמצליח בניצול תפקידיו ומתעלה לשלימות רבה יותר, ע"י יציאה "ממקומו".

ג. נוסף על זה באה הוראה נוספת מברכת משה זבולון:

באותה ברכה (ופסוק בתורה) כלל משה גם את הברכה ליששכר: "שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך". עיקר העבודה דשבט יששכר הוא – לימוד התורה¹¹, ולכן מקבלים הם ברכה מיוחדת: "שמח .. יששכר באהליך". אבל כיון שהברכה לשבט זבולון באה

(13) ראה לקמן הערה 18.

(14) יבמות כה, ב. וש"נ.

(15) ואתחנן ו, יח, ובפרש"י שם: זו פשרה לפנים משורת הדין.

(16) כמ"ש (ראה יב, כח) "כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלקיך", "הטוב – בעיני השמים, והישר – בעיני אדם" (ספרי ופרש"י עה"פ).

(17) להעיר מאבות רפ"ב: "איוו היא דרך ישרה שיכור לו האדם כל שהיא תפארת לעושי" ותפארת לו מן האדם. "שגם בני"א אחרים מפארים ומשבחים אותו" כי "אם היא ישרה רק בעיניו גם דרך אויל ישר בעיניו" (ר"ן נדרים כב, סע"ב – בעין יעקב). וראה סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 419 ואילך.

ולהעיר ממאחז"ל (אבות פ"ג מ"ט): כל מי שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו כו'.

(12) ובפרש"י כאן: "יוצא לפרקמטיא בספינות".

הפחות מעשר, ובהוספה של דולר (או פרוטה), עכ"פ, ל"עסקו של הקב"ה, שהוא: צדקה לעניים (שעי"ז מתקיימת הבטחת הקב"ה לספק לעניים כל צרכיהם ע"י שלוחיו (דהקב"ה), שהם כל בני"י, במיוחד – עשירים²²); צדקה לעניני תורה וקדושה, וכו'.

וכל זה – באופן ד"שמוח זבולון – מתוך שמחה, כיון שכל שסוחר צריך לשמוח על הצלחתו בעסקיו, כך גם – ויתירה מזו – צריך הוא לשמוח על הידיעה שהוא מנצל את כספו כדבעי.

ד. ועוד וגם זה עיקר –

ג) כל סוחר צריך להקדיש חלק מזמנו בכל יום – ללמוד תורה²³ (יששכר), ועאכו"כ כאשר מגיע יום שבו הוא חופשי מעסקיו (ובפרט שבת, יום טוב, ראש השנה וכו') – ה"ה מנצל את הזמן החופשי להוספה בזמן לימוד התורה;

ועי"ז, לא רק שלא חסר בהצלחתו וריכוזו בזמן שהוא צריך על מנת להצליח בעניני המסחר שלו, אלא אדרבה: ע"י לימוד התורה שלו מזדכך ומתברר מוחו כדי שיוכל לחשוב, להחליט ולקבוע כיצד לנהל את עסקו בזמן קצר יותר ממה שלוקח לאנשים אחרים; ועי"ז מתוספת אצלו הצלחה רבה יותר במסחרו, ובמילא – גם בשמחתו ("שמח").

ובפרט כאשר הקביעות-עתים שלו בתורה היא בשלימות – מתוך מנוחה וללא בלבולים מבחוקן, עי"ז שהולך ללמוד ב"מקום תורה" (שבו אין שום בלבולים מבחוקן) – בבית-כנסת, בית-מדרש, ישיבה וכו"ב, שאז הרי הלימוד

ועי"ז שעסקו של "זבולון" מיוסד על "יששכר באהליך" (הוראות התורה) – נפעלת השלימות ד"שמוח זבולון בצאתך: נוסף על כך שזהו לשון של ברכה וציווי, הרי זה גם לשון הבטחה – שהקב"ה (ע"י משה רבינו) מבטיח ל"זבולון" (וכאו"א שייך לעבודה זו), שכאשר הוא מנהל את עסקיו ע"פ הוראות התורה, תהי' לו שמחה בעסקיו, כיון שתהי' ההצלחה הגדולה ביותר, הריוח המירבי, והמאמץ ועגמת-נפש המינימלים, וכו"ב.

ב) נוסף על זה שהנהגת המסחר צריכה להיות ע"פ הוראות "יששכר" – צריך "זבולון" גם להשתתף בענינים ד"יששכר"¹⁸, עי"ז שמנצל חלק מכספו, מהריוח שהוא מרויח, לתמוך במוסדות תורה (יששכר¹⁸), הן מוסדות של תינוקות של בית רבן, והן מוסדות של מבוגרים – ישיבות, בתי כנסיות, בתי מדרשות וכו',

בהתאם להוראה ופסק-דין בתורה¹⁹ – שכאו"א צריך להפריש לצדקה חלק מסויים (עכ"פ מעשר) מהכנסותיו. וכפי שמצינו אצל יעקב אבינו ("בחיר שבאבות"²⁰), שתפלתו ובקשתו לקבל את ברכות הקב"ה באה ביחד עם הבטחתו ונדרו "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך"²¹. ועד"ז צריך להיות אצל כל סוחר ובעל עסק, שהוא צריך ליתן חלק מסויים מהכנסתו בעסקיו (לכל

18) ראה פרש"י כאן: "זבולון ויששכר עשו שותפות, זבולון לחוף ימים ישכון ויצא לפרקמטיא בספינות ומשתכר ונותן לתוך פיו של יששכר, והם יושבים ועוסקים בתורה, לפיכך הקדים זבולון ליששכר שתורתו של יששכר על ידי זבולון היתה". ועד זבולון לוקח חלק בתורתו של יששכר – ראה טור יו"ד ר"ס רמז ובב"י שם. שו"ע ורמ"א שם ס"א.

19) שו"ע הלכות צדקה (יו"ד סימן רמז ואילך).
20) ב"ר פע"ו, א.
21) ויצא כח, כב.

22) ראה ד"ה א"ר שמואל בר נחמני תר"ץ פ"ג (סה"מ קונטרסים ח"א ק"ט, א). וראה גם לקו"ש ח"ב ע' 410. ח"ג ע' 909. ח"ט ע' 288 ואילך. ח"י ע' 230. ועוד

23) כפס"ד בשו"ע ריש הל' ת"ת (יו"ד ר"ס רמז).

– ולעורר, שכדאי ונכון ביותר שבכל חדר של המשרד תהי' קופת צדקה, שע"ז נעשה הקב"ה "שותף" בחדר ובעסק, כיון שהכסף שבמשרד מוקדש להקב"ה, למצות הצדקה (שע"ז ניתוסף בהחיבור ד"זבולון" עם "יששכר").

ו. ובכל זה נוסף ע"פ קביעות היום בימי החודש – שביעי בתשרי, שמורה שכבר ישנם שבעה ימים רצופים מראש השנה. והעילוי בזה: יש לומר, שכל יום משבעת הימים הוא כנגד אותו יום בכל שבועות השנה הבאים (יום ראשון – כנגד כל יום ראשון במשך השנה, וכו')²⁶, ויום זה (שביעי בתשרי) מסיים את שבעת ימים אלו.

שכל זה מוסיף עוד יותר בהמשכת ברכות הקב"ה, שתהי' "שנת פרנסה וכלכלה", כולל ועיקר – קיום הבקשה ד"אבינו מלכנו כתבנו בספר סליחה ומחילה", שהקב"ה סולח, מוחל, "מקנה" ומבטל את כל החובות.

– ולהעיר שבתקופה האחרונה רואים במיוחד ענין זה, שממשלות גדולות מוחלות את חובותיהן של ממשלות אחרות, ועושות זאת מתוך שמחה, בידעם התועלת שבזה עבור עצמם.

ובפשטות ועיקר – כתיבה וחתומה טובה, לשנה טובה ומתוקה, וחיים טובים וארוכים, חיים ארוכים, חיים שמחים, חיים רגועים וחיים בריאים, חיים החדורים ביהדות.

ומתברכים בכל הברכות – על סדר אותיות האל"ף-בי"ת: שנת אורה, שנת

הוא בהצלחה רבה יותר, ואח"כ הרי זה מוסיף לו כח ואפשרות להוסיף (אח"כ) עוד יותר בפעילויות עסקיו – בראש צלול, מתוך מנוחה אמיתית ושלימה, שע"ז מתוסף עוד יותר בברכות והצלחות שלו ("שמח זבולון").

וכמפורש בתורה²⁴: "אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמורו גו' ונתתי גשמיכם בעתם וגו'". ע"ז שלומדים תורה – כפי שמפרש רש"י, "שתהיו עמלים בתורה" – נמשכות כל ברכות הקב"ה²⁵, ובאופן ד"בעתם" – שאין שום דאגה שהברכות יתאחרו ח"ו, אלא ימשכו "בעתם".

ה. ובעמדנו בתחילת שנה חדשה – הרי הברכה העיקרית היא: שתהי' שנת הצלחה בכל הענינים האמורים לעיל.

ובלשון התפילה ד"אבינו מלכנו" (שאומרים בראש השנה ובכל הימים דעשרת ימי תשובה) – "אבינו מלכנו כתבנו בספר פרנסה וכלכלה", ומנצלים את הכלכלה להוסיף בענינים טובים ועניני בריאות (ולא ח"ו לסלק ולבטל בלבולים), שע"ז מתוסף עוד יותר בהצלחה במסחר, ובמילא – גם בקביעות עתים לתורה וכו'.

כולל כנ"ל, שהנהגת המסחר תהי' בלי דאגות, אלא מתוך שמחה – "שמח זבולון בצאתך", אע"פ שהמסחר קשור עם "צאתך", במשרד (חוץ לבית), כנ"ל (ס"ב).

ויהי רצון, שהקב"ה יברך את כאו"א שיש לו משרד המשמש לעסקיו (באיזה בנין שהוא), שעסקיו יתרחבו ויביאו לידי כך שהוא ירחיב ויגדיל את משרדו, גם במספר החדרים וכו'.

(24) ר"פ בחוקתי.

(25) ראה רמב"ן עה"ת. ולהעיר מכתר שם טוב (הוצאת קה"ת) סו"ס רו (וראה ס' השיחות תשמ"ט ח"א ע' 19 בכוה"ג), ובארוכה יותר א"ת לה"מ פ' בחוקתי.

(26) ע"ד המבואר בפע"ח שער תפלות ר"ה ספ"ז. שער הכוונות דרושי ר"ה (לפני דרוש הא'). סידור הארז"ל להר"ש מרשקוב – סדר עשי"ת.

ובפרט שנקיים כעת מנהג ישראל²⁸ לחלק "לקח טוב ומתוק", שיש בו גם הרמז, שכפי שיכולים למשש את ה"לקח" ביד, ואוכלים ומרגישים את הטעם הטוב – כך נוכל גם "למשש" את ברכות הקב"ה בגשמיות וברוחניות, באופן מתוק.

ועוד ועיקר הברכות – גאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

[אח"כ ניגשו המשתתפים שיחיו לקבל ברכתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א ולקבל "לקח".]

ברכה, שנת גאולה (האמיתית והשלימה), שנת דיצה, שנת הוד והדר, שנת ועד טוב, שנת זכרונות טובות, שנת חיים ארוכים, שנת טובה, שנת יעוד טוב, שנת כלכלה בהצלחה, כולל – בענייני מסחר, שנת לימוד (כולל גם – שהקביעות־עתיים לתורה, אפילו לזמן קצר, היא בהצלחה בהבנת ועומק הלימוד כו'), שנת מלכות, שנהיית הכנה למלכות דוד משיחא, שנת נסים, ובפרט בעמדנו בשנת תנש"א ר"ת תהא שנת אראנו (נסים, ויתירה מזו –) נפלאות²⁷, שנת סיעתא דשמיא, שנת עוז, שנת פדות, שנת צדקה, שנת קדושה, שנת רוממות, שנת שמחה, שנת תורה ושנת תהלה – שכל יהודי עומד במצב תמידי של הודאה והילול להקב"ה על כל הברכות, כולל גם בענייני מסחר.

28) ראה אלף המגן למטה אפרים סתר"ד סקל"ח. ס' טעמי המנהגים ריש ע' שכו. ס' המנהגים חב"ד ע' 58. וראה קונטרס משיחת ש"פ האיזנו, שבת שובה ה'תש"נ סניף יו"ד ואילך.

27) לשון הכתוב – מיכה ז, טו.